

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен "доктор" по: област на висше образование: **3.Стопански, социални и правни науки**, професионално направление: **3.8 Икономика**, научна специалност: **Икономика и управление (селско стопанство)**.

Автор на дисертационния труд: Иванка Димитрова Димитрова, редовен докторант към катедра „Икономика“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ПРОБЛЕМИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА НА ТУРОПЕРАТОРСКАТА И ТУРАГЕНТСКАТА ДЕЙНОСТ“

Рецензент: доц. д-р Ангел Станков Саров, Институт по аграрна икономика към Селскостопанска академия; област на висше образование: 3.Стопански, социални и правни науки, професионално направление: 3.8 Икономика, научна специалност: Икономика и управление (земеделие), определен за член на научното жури със заповед № РД-16 - 1430/20.12.2024 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

През последните години все повече се задълбочават предизвикателствата пред туристическата индустрия и в частност туристическите агенти и туроператори, свързани с устойчивото им развитие на туристическия пазар в България. Поставя се фокус върху несъвършенствата на институционалните механизми – формални права и неформални правила, които индикират с разнообразни проблеми. Те от своя страна възпрепятстват на възможността за ефективното обслужване на крайните потребители, често изразяващо се увеличаване на разходите за туроператорите и турагентите.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Целта, задачите, обект и предмет на изследването са прецизно формулирани, логически обвързани със заглавието и помежду си. Конструирана е основна хипотеза, която е декомпозирана в пет подхипотези и на база постигнатите резултати от изследването, дават възможност да бъдат потвърдени или отхвърлени. Основната хипотеза фокусира вниманието върху пропуските на институционалната среда, водещи до някои изкривявания върху дейността на туроператорския и турагентския бранш, некореспондиращи с основната им дейност. Петте подхипотези умело адаптират несъвършенствата на пазара, governance structure, правата на собственост, принципал-агент проблема, „безплатната езда“, опортюнистичното поведение, информационната асиметрия и транзакционните разходи, идентифицирани в институционалната теория. Авторът смело прилага инструменти за институционален анализ

стъпвайки на Williamson (1996) и успешно интегрира институционалните параметри през взаимодействието между институционалните фактори, за да отговори на въпросите, какво влияе на неопределеността, защо се повишава/намалява специфичността и дали е добро повишаването/понижаването на броя на транзакциите. Използва се анализ и синтез; дедуктивен и системен подход; метод на наблюдението и алтернативните сценарии; сравнителен и разширен анализ; дескриптивен анализ. Прилагат се статистически методи за събиране на данни от институционални източници, както и собствени наблюдения.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

Докторант Иванка Димитрова Димитрова е визуализирала дисертационния труд с 15 таблици и 25 фигури. Постигнатите научни резултати са коректно отразени, онагледени и обобщени.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Въз основа на добре структурирана теоретична и аналитична работа на получените резултати, докторантката формулира логически обосновани изводи и стратегически насоки за усъвършенстването на институционалната среда в контекста на туристическата индустрия. Това дава възможност на автора обективно да интерпретира постигнатите научни резултати, като конструира един изключително ценен за теорията и практически приложим научен труд. Използваните литературни източници са 137, като 16 от тях са на български език, и 121 на английски език. Докторантката е запозната в детайли с изследователския проблем, както и съвременните научни публикации по темата.

5. Приноси на дисертационния труд.

Безспорен принос, върху който бих искал да акцентирам, е успешната апробация на методиката за измерване на транзакционните разходи в туризма, с включени неопределеността, специфичността, честотата на трансакциите в ТОТАБ. Въз основа на него за разгледания период се прави заключението, че неопределеността и специфичността се увеличават, а честотата при трансакциите намалява. Авторът обобщава, че „въвеждането на нови технологии не преодолява ефекта от промените, които налагат нови видове и типове трансакции“. Съществен принос, който следва да бъде отчетен е, идентифицирането на някои източници на приходи от непродуктивни дейности при туроператорите и турагенциите, които не кореспондират от основната дейност, а от някои предимства и специфики, които те притежават. Това изкривява отчитането на действителните приходи в бранша, а оттук естествено и до генериране на недостовърни резултати от дейността им.

Научни приноси

1. Адаптирана и приложена е методика за измерване на транзакционните разходи в туризма, с включени неопределеността, специфичността, честотата на трансакциите в ТОТАБ.

2. Очертани са основните проблеми и предложения за подобряване на институционалната среда с цел балансиране интересите на различните стейкхолдъри в туризма в България;

Научно-приложни приноси

1. Установени са източници на приходи от непродуктивни дейности при туроператорите и турагенциите в България;
2. Идентифицирани са някои нерегламентирани практики в туристическия бранш и на тази основа са изведени практически насоки и предложения за тяхното ограничаване и елиминиране.

6. Критични бележки и въпроси.

Имам две бележки: Първата е свързана със списъка на използваната литература. Бих искал да препоръчам, да се започва с тази на кирилица, а след това чуждоезиковата. Втората е, че в края на дидертацията не откривам справка с научните приноси на дисертационния труд.

7. Публикувани статии и цитирания.

Докторантката е представила четири научни публикации свързани с темата на дисертационния труд. Те отразяват част от получените резултати в дисертацията. Едната публикация е самостоятелна, а останалите три в съавторство с научния ръководител.

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторанката, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува положително и да присъди на **Иванка Димитрова Димитрова** образователната и научна степен "**доктор**" по: област на висше образование: **3.Стопански, социални и правни науки**, професионално направление: **3.8 Икономика**, научна специалност: **Икономика и управление (селско стопанство)**.

Дата: 04.02.2025
гр. Пловдив

ИЗ
СТ

Подписите в този документ са заличени

във връзка с чл.4, т.1 от Регламент (ЕС) 2016/679

(Общ Регламент относно защитата на данни).